

KARÁDI ZSOLT „Isten-kereső korpusz”

Iancu Laura laudációja

Iancu Laura József Attila-díjas író, költő, néprajzkutató egyéni hangú munkássága tematikai-gondolati gazdagságában máshoz aligha hasonlító a mai magyar irodalomban. A moldvai Magyarfaluban született, de több mint két évtizede az anyaországban él, jelenleg néprajzkutatóként dolgozó alkotó nagy utat tett meg a szülőföldtől, ahol öt testvérel szerény körülmények között nevelkedett. Középiskolai tanulmányait Csíkszeredában végezte a Nagy István Zenei és Képzőművészeti Líceumban. Egy szatyorral a kezében érkezett Budapestre 1997-ben. Óvodapedagógus, majd hittantanár lett. Később politikai kommunikációt tanult a Századvég Politikai Iskolában, utána – származásánál és mérhetetlen tudásszomjánál fogva – a Szegedi Tudományegyetemen etnográfusként végzett. A PhD-fokozatot a Pécsi Tudományegyetem Néprajzi Tanszékén szerezte meg. 2011 óta a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajzi Intézete Folklor Témacsoportjának tudományos munkatársa. A Magyar Művészeti Akadémia tagja. Iancu Laura a Ratkó József-díj idei kitüntetettje.

Oeuvre-jében termékenyen találkozik a tudomány és a művészet. Kutatóként a moldvai magyarság vallásosságának kérdéseit vizsgálja. Olyan, a témában jelentős könyvei, mint a *Jeles napok, ünnepi szokások a moldvai Magyarfaluban* (2011), *Vallás Magyarfaluban* (2013), *Peremlétben. Tanulmányok a moldvai magyarok vallásosságáról* (2017) mellett tudatosan építette fel költői oeuvre-jét is.

A 2004-es *Pár csángó szó* pályakezdő kötetétől szervesen alakított életmű későbbi könyvei (*Karmaiból kihullajt* [2007], *Névtelen nap* [2009], *Kinek a semmi a mindene*

Iancu Laura a Ratkó József-díjjal
(Fotó: Csutkai Csaba)

[2012], *Míg kabátot cserél Isten* [2014], *Éjszaka a gyermek* [2017], *András érkezésére* [2019]) meggyőzik olvasójukat arról, hogy rendkívül fegyelmezett világa a mai magyar líra sajátos nyeresége. Az évek során azonban nem maradt meg a hallatlanul tömör verseknél, hanem 2011-ben *Szeretföld* címmel regényt publikált. Jánosi Zoltán kritikájában azt írta: „A mű nyelvi tengelyében a poétikus megformálás plasztikus szépségét az identitásmező finom, de határozott körberajzolásával a csángó, és részben az erdélyi folklór rengeteg motíváló eleme erősíti. Ennek felhajtó ereje révén ballada, ráolvasás, rituális és egyéb szövegelemek, népdalsorok, szakaszok, babona-praxisok, leírások és az ezeket kísérő szövegdarabok, népdalsorok, archaikus népi imák, néphittartalmak, népi vallásos és babonás látomások kavarnak fel a szövegben.”

Iancu Laura 2013-ban *Petrás Incze* János címmel drámát írt, míg 2018-ban adta ki a *Gerlice* című gyűjteményét. Ennek *A szeretetről* című esszéjében így szól:

„Ha az ember múlandóságának tudatában él, egész élete az ádvent jegyében telik. Ádvent arra emlékeztet, hogy nem vagyunk egyedül. Világunknak nemcsak Teremtője, Gondviselője is van. A gondviselés legtökéletesebb jele a Szeretet, ami folyamatosan közeledik felénk. Ha szeretetben élünk, nem történhet velünk olyasmi, ami ne a javunkat szolgálná. Hogy mi a szeretet? Meglátni a másik emberben Isten teremtményét, és úgy viszonyulni hozzá. A karácsonyi esemény azonban világosan kinyilatkoztatta: a szeretet nem erőszakos. Csak akkor részesülök a szeretetben, ha befogadom a Szeretetet.”

Sűrű szövéssé, esetenként stórtónusú világa Pilinszky János, Hervay Gizella és Sütő András műveivel ugyanúgy kapcsolatot tart, mint Csoóri Sándor, Oláh János, Nagy László, József Attila vagy Dsida Jenő némely művével.

A *Karmaiból kibullajt* kötetéről szólva Pécsi Györgyi úgy fogalmazott: „Versei enigmatikusságát növeli, hogy noha már-már önkínzóan személyes és érzelmileg roppant telített a megszólalása, a lírai én mást sem tesz, mint menekül a vallomás elől, rejtőzködik: puritán

Iancu Laura Ratkó Józsefről

Nehéz felidézni, mikor hangolódtem rá Ratkó József költészetére. Folyton érzem azt a szorongást, amit – érzésem szerint – ő is magában viselt. Verseit mindig is szerettem, azonban, van valami, ami megmagyarázhatatlan számomra: az önéletírása. Félelmetes, hogy szinte mindaz, amit Ratkó 1966-ban leírt, megismétlődött velem az 1980-as évek elején, amikor kisgyerek voltam. Nem tudok magyarázatot találni arra, miképpen lehetséges, hogy övéhez hasonló élet, gyermekkor jutott nekem is, 30 évvel később. Döbbenetes számomra, hogy lehetnek helyzetek, amelyek ezer kilométer távolságra ugyanabban a formában megismétlődnek. Most nyáron, amikor elkezdtem egy saját munkán dolgozni, (valamiféleképpen önéletírás szeretne lenni, de inkább fikció, mint dokumentum), megint elővettem a művet. Azt hiszem, Ratkó azt mondta, nem tud az apjának megbocsátani, de tulajdonképpen sírt, amikor meghalt. Számomra élettrajza nem keserű, nem tragikus, hanem monumentális költészet...

versnyelvbe rejti érzelmekkel telített viszonyát, sebezhetőségét, s inkább a látszólag semleges szimbólumok látszólag szabad asszociációs játéka bízta magát.”

Katolicizmusa Rónay György, Pilinszky János, Péntek Imre vallásosságával rokon – mutat rá Szabó P. Katalin –, de e szerzők hangjától mégis nagyon távoli, mert lírájában a női szubjektum szólal meg.

Halmi Tamás *Isten peremén* című könyvének értékelő fejezetében a következőképpen összegzi e pálya tanulságait: „A csángókat kevésbé a nemzeti/nemzetiségi, mint inkább a vallási identitás tartja össze. Az égi önazonosságnak ez a lelkiülete származott át Iancu Laura költészetébe is. S vele az az istenkép, mely a Teremtőt elérhetetlenül távolinak, öntörvényűen szigorúnak hiszi. Aki nem *boldoggá* szereti az embert, hanem a természeti erőket felülvélve a *munka* rendjét biztosítja.

Iancu Laura költészete a panaszosan büntudatos magyar költői tradícióból is merít, de e moldvai metafizika alapvetéseiben is osztozik. Reflexeiben legalábbis. Mert a versek teológiai rétegezettsége bonyolultabb, bonyodalmasabb istenhitről tanúskodik. Kételyekkel teliről, felelősséget kiszabóról.

A Iancu-líra: istenkereső korpusz, áldozati tónusokkal.”

Aki könyveit kézbe veszi, olyan teremtett világba lép, amelyben hit és a hitre vágyakozó, a megigazulás és az üdvösségkeresés óhaja megejtően találkozik a női objektum múltjának traumáival, önteremtő akaratával, s eme önteremtés minden lelki-fizikai dimenzióival. Iancu Laura Csángóföldön született, de nem csángó költő, hanem az egyetemes magyar irodalom hasonlíthatatlan hangú énekes.

Karádi Zsolt, Iancu Laura és Seszták Oszkár, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés elnöke a díjátadón
(Fotó: Csutkai Csaba)